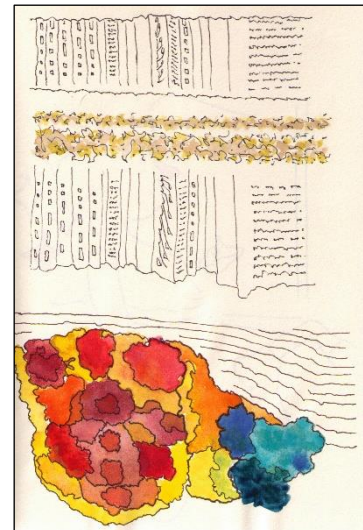

Abstracties en algemeenheden

De zorgen nemen toe over complotdenkers met radicale ideeën, lees ik op het nieuws. 'Ze geloven dat anderen kwaad in de zin hebben en dat ze zich moeten verdedigen,' zegt de directeur van het Landelijk Steunpunt Extremisme. Die anderen, daar wordt nu opvallend vaak de overheid mee bedoeld. 'Er is veel meer wantrouwen in de overheid.'

Als je erover nadenkt ligt het voor de hand. De overheid is een ongrijpbare abstractie, een macht zonder concreet gezicht. Ja, Rutte en Van Dissel, de politici die op tv komen, die hebben een gezicht. Maar die zijn net zo abstract en onbereikbaar. Het zijn filmsterren, louter virtuele mensen, die zelf trouwens net zo goed de speelbal zijn van een ongrijpbaar systeem. En het is makkelijker het systeem de schuld te geven van iets, dan een individueel persoon. Abstracties en algemeenheden zijn een veilige vijand, ze zeggen nooit iets terug.

In de discussies met mijn vriend, de complotdenker, vroeg ik hem op zeker moment waarom hij zich zo boos maakte. Hij antwoordde dat er tegenwoordig veel dingen zijn waarbij het gerechtvaardigd is om boos te zijn. 'Sterker nog, als je je daar niet boos over maakt, schort er wat aan je beoordelingsvermogen. Dan heb je óf geen verstand óf geen hart.' Ik schrok daar van. 'Begrijp ik het goed dat je mij gebrek aan beoordelingsvermogen verwijt, en dat ik geen verstand heb of geen hart?,' vroeg ik hem. Onmiddellijk mailde hij terug: 'Nee, dat heb ik helemaal niet willen zeggen. Wat ik schreef was niet persoonlijk tot jou gericht, maar veel meer in het algemeen.' Dat is van hetzelfde laken een pak, niet ik ben de boosdoener, maar de algemeenheid.

Je ziet het nu in de snelrechtzaken. Als een verdachte oog in oog staat met een rechter en een officier van justitie, is de toon heel anders. Dan is het nooit de bedoeling geweest om iets of iemand te molesteren. Het ging erom tegen het beleid van de overheid te protesteren. In de rechtszaal krijgt die overheid een persoonlijk gezicht. Dat heeft een louterend effect.

Natuurlijk, de overheid is een ongrijpbare algemeenheid, een abstracte macht. En wie kun je als burger nu aanspreken? Onmacht en wantrouwen zijn begrijpelijk. Maar er speelt ook iets anders mee. Wij zijn gewend om algemene, wetenschappelijke waarheid meer

waarde toe te kennen dan individuele ervaring. Die is 'te subjectief'. Een gesprek daarentegen is noodzakelijk gebaseerd op de subjectiviteit van de deelnemers. Als die verdwijnt, ten gunste van een abstracte, algemene waarheid, haak je als individu af. Dan trek je je terug uit het gesprek. Het gaat immers niet meer om jou, maar om iets belangrijkers. Het venijn zit hem erin dat wij gesprekken algemeen en abstract maken, in plaats van persoonlijk.